

CZU 025.177:027.7(478)

PATRIMONIUL CULTURAL BȘ USARB: GALERIE DE TABLOURI

SL USARB CULTURAL HERITAG: PAINTING GALLERY

Elena ȚURCAN, Silvia CIOBANU

Abstract: *The USARB Scientific Library holds in the collection of non-specific documents, works of art historically established or donated over the years. These great works have become an integral part of the USARB memory. The catalog was created in 2018, in which all the heritage works were presented, with brief descriptions, data about the authors and information on the history of their integration into the library collection. The catalog includes 46 paintings and graphics, decorative art, signed by artists of different generations, consecrated or art lover.*

Keywords: *USARB Scientific Library Collection, Painting Gallery, Painting, Graphics*

„Pictura este o poezie ce poate fi privită, pe când poezia este o pictură
ce poate fi ascultată”
Leonardo da Vinci

O colecție de artă este o valoare culturală veritabilă. Înseamnă ceva mai mult decât o totalitate de tablouri, este expresia unor anumite tradiții, studii, cercetări etc. Este un discurs detaliat despre lume și despre viață, o aspirație de energii și idei, este o ispită artistică.

Biblioteca Științifică USARB deține, în colecția de documente nespecifice, lucrări de artă, respectiv, lucrări de pictură și grafică, constituite istoric sau donate de-a lungul anilor. Aceste lucrări de mare valoare au devenit parte integrantă a memoriei USARB.

În anul 2018 a fost inițiată elaborarea catalogului în care să fie prezentate toate lucrările de artă, aflate în patrimoniu, cu descrieri succinte, date despre autori și relatări privind istoria integrării lor în colecția Bibliotecii.

Catalogul este prezentat în cadrul Colloquia bibliothecariorum *In Memoriam Faina Tlehuca*, ediția a VII-a, 22 februarie 2019. Sperăm ca studiul să fie apreciat pozitiv, aceasta fiind și expresia recunoștinței noastre tuturor artiștilor plastici talentați ori mai puțin talentați, dar care au oferit, cu generozitate, din opera creată pentru a bucura privirea celor care ne vizitează. Acest Catalog a fost realizat atât prin fotografierea fiecărui obiect, dar și în urma studiului de documentare din rapoartele anuale ale Bibliotecii universitare, sintetizarea amintirilor unor colegi și a datelor factice privind fiecare lucrare.

Catalogul cuprinde 46 de lucrări de pictură și grafică, artă decorativă (batic, papier-mache, stofă), semnate de artiști din generații diferite, consacrați sau amatori: Igor Vieru (1923-1988), pictor și grafician, Maestru emerit în artă din RSS Moldovenească, Valentina Brâncoveanu (1950), pictoriță, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova, Andrei Mudrea (1954), Maestru Emerit al Artei, pictor și artist plastic, Ștefan Florescu (1934-2016), Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova, Iulian Filip (1948), poet, scriitor, dramaturg și fol-

clorist român din Republica Moldova, doctor în filologie; Eduard Perju, director Societatea cu răspundere limitată Prontosing-Art și elevi ai Liceului Teoretic Republican „Ion Creangă”, Profil Arte, fost Liceu „Amadeus” din care amintim câteva nume: Angelina Frunză, Nadejda Berghi, Adriana Papușoi, Ionela Pelevaniuc, O. Cunițchi, O. Galișchi, V. Stratan, P. Postolachi, A. Astafieva, E. Papeniuc, Petru Postolache, V. Fonari, Daniela Vlas, Constantin Cozma, Cezara Olari, Vasile Cazacu.

În spațiile Bibliotecii aceste lucrări au fost organizate sub forma unor expoziții permanente în holurile de la nivelul 1 și 2, în biroul directorului și directorului adjunct, în sala de conferințe, sala de împrumut *Documente științifice/beletristică*, Sala de lectură *Științe Socioumanistice și Economice*, Sala de lectură *Științe Filologice*, Sala de lectură *Științe Psihopedagogice, naturii, reale. Artă*, Oficiul Documente muzicale, Centrul Cercetare. Asistență de specialitate.

Moment istoric

„La 1 septembrie anul 1986 intelectualitatea urbei și reprezentanții autorităților republicane au sărbătorit inaugurarea noului edificiu „Casa Albă”, construit conform unui proiect individual, avându-o în calitate de tehnolog pe Faina Tlehuci (1923-2005), directoarea de atunci a BȘ (1962-2001). Cu mari eforturi, timp de 17 ani, ea a reușit să construiască și să lase o moștenire inedită pentru cultura și învățământul național.”[1]

Eduard Perju. Ansamblul mural „Mitologia artelor”

Au fost mai multe idei creative pentru decorarea holului de la nivelul doi. O soluție eficientă a fost crearea ansamblului mural „Mitologia artelor”, fiind inspirată de vecinătatea sălii de lectură *Științe filologice* și a Oficiului Documente muzicale. Eduard Perju, învățător de arte plastice la Școala Nr. 13 din Bălți, actualmente Liceul Teoretic „B. P. Hașdeu”, astăzi director al Societății cu răspundere limitată Prontosing-Art, a confecționat cinci panouri prin aplicarea tehnicii de „papier mache”. Panourile și astăzi bucură ochiul vizitatorului, ele reprezentând zeii și zeițele artelor din antichitate: Apollo, Calliopa, Melpomene, Euterpe, Terpsichora. Iar patru panouri sunt despre poezie-teatru, muzică, dans, pictură. „Mitologia greacă, cu zeii, semizeii, eroii, nimfele și muzele sale, este o bogată sursă de legende încărcate de diversă simbolistică. Muzele, încântătoarele ființe divine, erau patroanele artelor (și științelor), al căror conducător era frumosul Apollo, zeu al muzicii și artelor.”[2]

Declarația de Independență a Republicii Moldova, anul 1991, a motivat apariția unui alt ansamblu mural „Domnitorii Moldovei”, cu referiri la „istoria milenară” și „statalitatea neîntreruptă” a românilor de la est de Prut în spațiul istoric și etnic al etnogenezei acestora.

Eduard Perju confecționează partea stângă a compoziției: basorelieful „Voinicul cu buzdugan pe cal, luptând cu taurul” și partea dreaptă a compoziției:

Eduard Perju. Ansamblul mural „Domnitorii Moldovei”

Stema Republicii Moldova, tehnica „papier mache”. Partea centrală: zece panouri din lemn cu portretele a douăzeci de Domnitori, chipurile cărora au fost editate în set de redacția ziarului *Făclia* în anul 1992, încorporate în rame, confecționate în ghips: Bogdan I (1349-1365), Dragoș Vodă (1345-1349), Alexandru cel Bun (1400-1391), Petru Mușat (1374-1391), Bogdan Vodă (1454-1457), Ștefan cel Mare (1457-1504), Petru Rareș (1530-1542), Alexandru Lăpușneanu (1557-61, 1564-68), Bogdan IV (1568-1572), Ioan Vodă cel Cumplit (1572-1574), Ieremia Movilă (1596-1600), Mihai Viteazul (1600-1601), Radu Mihnea (1616-19, 1623-26), Vasile Luou (1634-1653), Gheorghe Duca (1666-67, 1669-72, 1678-83), Dimitrie Cantemir (1710-1711), Grigore Ghica (1774-1777), Alexandru Mavrocordat (1785-1786), Mihai Gr. Sturza (1834-1849), Alexandru Ion Cuza (1859-1866). Elementele compoziției au fost vopsite în culoare aurie, care semnifică solemnitatea ansamblului.

În raportul Bibliotecii Științifice din anul 1992 găsim informație despre întrunirea, în patru ședințe, a membrilor Clubului „Întâlniri interesante” care au avut discuții impresionante cu pictorii bălțeni Zinovie Sinița, Ștefan Florescu, Ion Puiu, lucrările cărora au fost admirate în holul templului cărții Biblioteca Științifică. [3]

Igor Vieru. Tot în această perioadă, conform amintirilor dnei Elena Belin-schi, doctor în științe filologice, fost decan al Facultății Pedagogie și Metodică a Învățământului Primar (1986-1992), Facultatea primește în dar câteva tablouri ale lui Igor Vieru (1923-1988), pictor și grafician. Lucrările au fost donate de către

Vieru, Igor. [Amează de vară], [La culesul merelor]. Pictură în ulei pe pânză, color.

Vieru, Igor. [La ameză], [Peizaj rural]: Pictură în ulei pe pânză, color.

fiul său, Roland (Dicu) Vieru, după trecerea în neființă a pictorului. Donația a luat naștere din relațiile de prietenie ale pictorului, fiind de baștină din Cernoleuca și studiile generale făcute în satul Climăuți – locurile natale ale dnei E. Belinshi, raionul Dondușeni. Timp de câțiva ani lucrările s-au aflat în Facultate, mai târziu fiind transmise la Bibliotecă.

Igor Vieru (n. 23 decembrie 1923, s. Cernoleuca, Dondușeni – d. 24 mai 1988 Chișinău). Pictor, portretist, ilustrator de cărți și scenograf. Împreună cu Mihai Grecu și Valentina Rusu-Ciobanu au stat la baza Școlii naționale de pictură. [4]

„Receptiv la tot ce e legat de plaiul natal, Igor Vieru a devenit un rapsod al plaiului și al vieții țăranului moldovean. Impunându-se publicului iubitor de artă mai ales prin tablourile cu temă rustică, Vieru a executat lucrări cu factură plastică, trecute prin filiera imaginativă a unui artist experimentat și de o înaltă tensiune creatoare.”[5]

Andrei Mudrea, artist plastic moldovean, născut la 29 aprilie 1954 în Mitocul Vechi, Orhei este prezent cu lucrarea [Răstignirea]. „(...) Rămânând liric și poetic la începuturile creației sale, A. Mudrea evoluează, realizând tablouri de un profund caracter dramatic, specific timpurilor și, concomitent, rămânând în permanență drept un autor de mesaje spirituale, cifrate în contextul imaginilor intuite în veștmintele parabolei și metaforei. Lucrările lui Andrei Mudrea, indiscutabil, reprezintă o pagină veridică a artei contemporane, valabilă atât în Țară, cât și peste hotarele ei” [6]

Anul 2004 a demarat cu vernisarea expoziției personale a pictorului Ștefan Florescu, care a dăruit Bibliotecii șapte din valoroasele sale lucrări. Cu un an mai târziu, în 2005, în spațiile Bibliotecii Științifice a fost inaugurată expoziția personală a lui Ștefan Florescu, în cadrul căreia au fost prezentate 30 de portrete, naturi moarte și compoziții tematice. Expoziția a durat peste șase luni. Câteva din lucrările sale Ștefan Florescu le-a dăruit Bibliotecii, acestea fiind expuse în sălile de lectură și holurile Bibliotecii.

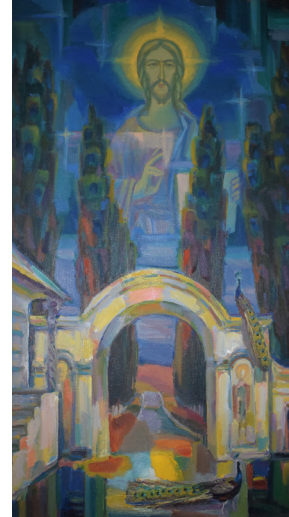
Ștefan Florescu (n. 13 mai 1934, s. Molodia, regiunea Cernăuți, România (azi Ucraina) – d. 2016 Bălți), pictor și grafician, Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. [7]

„Cum să redai Lumina Divină de asupra Porților Paradisului, pentru a nu repeta realizările pictorilor precedenți? Pictorul aplică procedeul compoziției „Simetria”, măbind chipul Mântuitorului până la dimensiunile neobișnuite ale unui Uriăș. Și aici Șt. Florescu mizează pe cunoștințele Spectatorilor-creștini. Iisus Hristos bine- cuvântează Porțile Raiului unind cele trei degete (cel mic, cel inelar, cel mare), amintindu-ne de Sfânta Treime – Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Sfântul Duh. Necunoscând simbolul „conformației degetelor”, percepția nimbului Luminii îi scapă Spectatorului”.

Potret de grup: de la stânga la dreapta: Nicolae Filip, rectorul Universității bălțene; Ion Bostan, rectorul Universității tehnice, Chișinău; Paul Kuff, rectorul Universității din Dusseldorf. „Efectul pictural al urmei îl constituie cel „abstract-fotografic”, distingându-se prin aceea că, în scopul de a combina cerințele realismului și ale artei decorative la nivelul întregii compoziții, personajul este pictat efectuând glisuri, dar la nivel de volum și aerospațial, folosind regulile modelării tipice cu ajutorul luminii, umbrei, semiumbrei, petei de lumină, reflexului, iar anturajul eroului – în manieră păstoasă și abstractă prin pete decorative, totodată „amprenta fotografică reală” și „trăsătura de penel abstractă-decorativă” se intersectează reciproc la margini, în jurul personajelor și/sau a/ale părților sale.”

În anul 2006 apare Catalogul Florescu, Roman. „Călugăr” din Bucovina în arta Moldovei. – Ch.: Combinatul Poligrafic, 2006. – 132 p.: il. Bibliotecarii universitari bălțeni au contribuit la colectarea și redactarea conținutului, implicându-se și financiar la editarea lucrării, informație pe care o aflăm din pag. 122. În Anexa sunt trecute numele celor care au sponsorizat apariția acestui Catalog.” [8]

Apoi în anul 2009 Silvia Ciobanu și Angela Hăbășescu realizează expoziția online *Pictesz tablouri, de parcă ar fi icoane, pentru oameni și pentru mine*. Ștefan Florescu unde pe 54 de slid-uri sunt așezate informații din biografie, etapele de creație, momente ce ilustrează viața, creația și activitatea lui Ștefan Florescu. Sunt trecute în revistă și toate lucrările pictorului pe care le-au moștenit bibliotecarii pentru întreaga comunitate USARB.

Florescu, Ștefan.
Lumina. Pictură
în ulei pe pânză

Florescu, Ștefan. Portret de grup.
Pictură în ulei pe pânză

Valentina Brâncoveanu (1950), pictoriță, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova. Lucrarea de artă este donată de Alexe Rău (1953-2015), fost director al Bibliotecii Naționale RM, bibliolog, poet, eseist și filosof al culturii din Republica Moldova, cu prilejul celei de a 65 – aniversări a BȘ USARB. „Tematica lucrărilor Valentinei Brâncoveanu relevă plastic universul spațial și cel spiritual al creatoarei, fie peisajul natal chișinăuean, față de care autoarea are o deosebită predilecție, fie multiple peisaje care au servit în calitate de prototip pe parcursul activității sale în cadrul diverselor tabere de creație din țară și de peste hotare”, relevă Constantin Spânu, doctor în studiul artelor. [9]

Anul 2007. Desfășurarea, în premieră, la Biblioteca Științifică a Conferinței anuale a ABRM. Au participat mai bine de 200 bibliotecari din diferite tipuri de biblioteci din republică și România.

De o atenție sporită din partea vizitatorilor s-a bucurat Expoziția *Domnitori și principii ai țărilor române*: gravuri și litografii din colecția Bibliotecii „V. A. Urechia” și din albumul „Domnitori români” al lui Nicolae Iorga, editat în anul 1930. Expoziția a fost organizată și subsidiată de inginerul Radu Moțoc și primarul orașului Galați din România, Domnul Nicolae Dumitru. Piesele expoziționale au fost admirate mult timp de publicul bălțean.

Anul 2010. Într-o activitate organizată de Liceul Teoretic Republican „Ion Creangă” în incinta Bibliotecii este invitat **Iulian Filip**, poet, scriitor, dramaturg și folclorist român, pictor, inventator, cercetător din Republica Moldova, doctor în filologie. Este organizată expoziția de pictură și grafică a lui Iulian Filip „Crucile, cumpenele, merele și Acasele Iuliene”, Iulian Filip donează Bibliotecii Științifice tabloul pictat în anul 2005 - *Clopotul Acasei*: guași. „Pictura mea, cât și poezia mea, spune Iulian Filip, sunt indispensabil legate de casa părintească. Aici este accentuat simbolismul, expresionismul și coloristica picturii prin tehnica liniilor, punctelor și a altor insemne ce-l caracterizează pe autor, prin ele, dând astfel greutate mesajului.” [10]

*Clopotul Acasei:
Pictură pe pânză, guași*

Anul 2011. A fost organizată expoziția de gravuri și litografii din colecția Bibliotecii „V. A. Urechia” și din albumul „Domnitori români”, editat de Nicolae Iorga la Sibiu în 1930, Domnitori și principii ai Țărilor Române, Vechi gravuri din sec. XV-XVI, ex-librisuri de epocă, autor inginer Radu Moțoc, secretarul Asociației Culturale Pro Basarabia și Bucovina, filiala „Costachi Negri,” Galați, care donează Bibliotecii lucrarea: [Vara] : Pictură pe carton, *guași / Consiliul Județului Galați, Centrul Cultural Dunărea de Jos. - Color ;* expusă în biroul directorului, nivel 1.

[Vara] : Pictură pe carton

Anul 2012. La Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, în cadrul Programului Zilelor Bibliotecii și a Bibliotecarului (16 - 27 aprilie 2012), la 25.04.12 a avut loc inaugurarea expoziției personale de pictură a artistului plastic din Chișinău Ștefan Coman (1964). Cele douăzeci și trei de lucrări demonstrează elocvent harul de a opri clipa și de a o reda în imagini și culori. Expoziția cuprinde peisaje, naturi statice, portrete, printre ele putem enumera: Maramureș, Măcieșul însoțit – în curte, Primăvara, Eu sur – Yvette, Iarna, Augustin, Crina, Flori, Casă la munte, Casă. Tablourile cuceresc prin emotivitatea, sinceritatea și onestitatea cu care au fost create. Natura este marea Muză a pictorului. Dar ochiul atent și pătrunzător tinde să exploreze oameni, plaiul natal, oglindește ținuturile prin care a călătorit și care l-au impresionat.

Oleg Carp, directorul Școlii de Arte Plastice pentru copii din orașul Bălți, inițiază expozițiile de lucrări ale elevilor școlii în spațiile Bibliotecii. Această colaborare a fost una de bun augur și a avut continuitate mai mulți ani.

De la stânga la dreapta: Lia Pascari, directorul Liceului Teoretic Republican „Ion Creangă”, Ferdinand Oliva, profesor al aceuiași liceu, Elena Harconița, directorul Bibliotecii Științifice USARB.

Începând cu anul 2005 profesorii Liceului Teoretic Republican „Ion Creangă” din Bălți, profil Artă, au propus vernisarea lucrărilor elevilor în spațiile Bibliotecii Științifice USARB. Liceul a devenit o adevărată platformă de formare a tinerelor talente. După fiecare expoziție Biblioteca primește în dar noi lucrări.

Aceste expoziții au un impact cultural și educațional vădit asupra liceenilor și studenților universității. La ele și-au adus contribuția directorul Liceului Teoretic Regional „Ion Creangă” Lia Pascari, profesoare de chimie, Oleg Carp, directorul Școlii de Arte Plastice pentru copii din orașul Bălți, Larisa Carp, profesor de compoziție decorativă, Școala de Arte Plastice pentru copii, Marina Morari, doctor, conferențiar universitar USARB, Ferdinand Oliva, profesor, Liceului Teoretic Regional „Ion Creangă” din Bălți, Marina Caliga, lector universitar USARB.

Lucrările elevilor se află în vecinătatea operelor marilor pictori de la care au învățat despre lumină, culoare și tehnici de exprimare. Un set de opt lucrări au fost dăruite bibliotecarilor în semn de recunoștință de către liceeni în anul 2017.

Tematica lucrărilor este foarte variată, acele „legende pe pânză”: natură statică, peisaj, portret, o pasăre sau un animal, o persoană fizică, linogravura (o tehnică grafică în care modelul se sapă cu dălțița în linoleum, se acoperă cu cerneală tipografică și apoi se trece prin presa de grafică pentru a imprima modelul pe hârtie).

Sunt niște lucrări irepetabile, realizate cu un gust artistic rafinat, cu simțul compoziției și al coloritului, cu o mare acuratețe și răbdare, cu conținut spiritual național profund.

S-a remarcat prin eleganța expunerii tablourilor, prin diversitatea subiectelor expuse și prin coloritul deosebit al lucrărilor. Deschisă publicului larg, expoziția permanentă creează o ambianță plăcută pentru cititorii care trec pragul Bibliotecii Științifice și dă o notă de căldură clădirii, monument istoric, ce adăpostește un fond de peste un milion de documente.

Concepută și conservată colecția în arealul academic este ca un ansamblu inedit. Reieșind din rolul și importanța pe care le are arta în cultura națională, capodoperele din Patrimoniul Cultural BȘ USARB înscriu o pagină în istoria culturii basarabene.

Cu speranța ca publicul iubitor de artă va cunoaște și aprecia această colecție de tablouri și va dori să contribuie la îmbogățirea acesteia, fiind în sfera de atenție și de activitate a studenților, Biblioteca universității bălțene și-a propus, prin acest proiect de lungă durată, educarea estetică și familiarizarea utilizatorilor cu arta, promovarea artiștilor plastici care au o anumită biografie, a celor care sunt la început de cale și, desigur, să promoveze imaginea Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Referințe bibliografice:

1. HARCONIȚA, Elena. *Cronica* [online] [citată 07.02.2019]. Disponibil: <http://tin-read.usarb.md/>
2. *Cele noua muze patroane ale artelor in mitologia greaca* [online] [citată 13.02.2019]. Disponibil: <https://destepti.ro/cele-noua-muze-patroane-ale-artelor-in-mitologia-greaca>
3. *Raport de activitate a Bibliotecii Științifice*. Bălți, 1992.
4. *Personalitatea zilei. Igor Vieru, autorul tabloului „Meșterul Manole”* [online] [citată 07.02.2019]. Disponibil: <https://www.timpul.md/articol/personalitatea-zilei--igor-vieru-autorul-tabloului-meterul-manole-54685.html>
5. *Igor Vieru, biografie (1923-1988)* [online] [citată 07.02.2019]. Disponibil: http://www.istoria.md/articol/959/Igor_Vieru,_biografie
6. STĂVILĂ, Tudor. *Andrei Mudrea* [online] [citată 13.02.2019]. Disponibil: <https://www.timpul.md/articol/omul-saptamanii-andrei-mudrea-43215.html>